VAMMAISFOORUMI
Vammaisjärjestöjen yhteinen ääni

Vammaisfoorumi ry
Handikappforum rf
Finnish Disability Forum

Vammaisfoorumin lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle sosiaaliturvarahastojen säästöjen valtion ja kuntien talouden vahvistamiseen ohjaamista ja sairauspäivärahan muutoksia koskevaksi lainsäädännöksi

Vastaanottaja: Sosiaali- ja terveysvaliokunta
Asia: HE 123/2024
Ajankohta: 18.10.2024 klo 9.45

Vammaisfoorumi on 28 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia koskevan sopimuksen mukaisesti edistää vammaisten ihmisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Vammaisfoorumi edustaa jäsenjärjestöjensä kautta noin 223 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta ihmistä.

Kiitämme lausuntopyynnöstä ja mahdollisuudesta tulla kuultavaksi asiassa.

Kuten kesällä antamassamme lausunnossa totesimme, Vammaisfoorumi on huolissaan sosiaaliturvaan kohdistuvista samanaikaisista uudistuksista, joiden yhteisvaikutukset yksittäisille ihmisille voivat olla erittäin merkittäviä, vaikka vaikutukset vammaisiin ihmisiin yleisesti jäisivätkin vähäisiksi. STM:n 23.9. julkaisemassa etuuksiin ja palveluihin kohdistuvien muutosten yhteisvaikutuksia arvioivassa raportissa todetaan, että sairauspäivärahan määrän alentaminen voi johtaa siihen, että aiempaa matalammalla etuudella esimerkiksi korotetuista terveydenhuollon asiakasmaksuista selviytyminen heikentyy. On kohtuutonta, että julkisen talouden säästöt kohdistuvat kaikista haavoittuvammassa asemassa oleviin pitkäaikaissairaisiin ja vammaisiin tai perheisiin, joissa useampi perheenjäsen saa etuutta.

Monelle vammaiselle ja pitkäaikaissairaalle ihmiselle sairauspäiväraha ja kuntoutusetuudet ovat osa toimeentuloa, ja niillä on myös välillinen vaikutus erityisesti osatyökykyisten työelämäosallisuuteen. Sosiaaliturvajärjestelmän tulee osaltaan taata kaikille yhtäläiset osallistumisen mahdollisuudet ja näiden toteuttamisessa Suomi on sitoutunut noudattamaan YK:n vammaisen henkilöiden oikeuksia koskevaa sopimusta. Erityisen huolestuttavana Vammaisfoorumi pitää esityksen välillistä vaikutusta motivaatioon osallistua ammatilliseen kuntoutukseen, mikäli kuntoutusrahan taso heikkenee sairauspäivärahan laskentasäännön muutoksen myötä. Vaikka kuntoutumiseen motivoitumiseen vaikuttavat monet muutkin seikat, on taloudellisilla vaikutuksilla erityisesti pienituloisille ihmisille toimintaa ohjaava vaikutus, eikä etuuden tason lasku ainakaan vahvista motivaatiota vaativaan kuntoutusprosessiin.

Huolestuttavaa on myös esitysluonnoksessa esitetty arvioi, jonka mukaan heikentynyt sairauspäivärahan korvaustaso voi vaikuttaa siihen, että ihmiset, joilla työkyvyttömyys on pitkittynyt tai on vaarassa pitkittyä, hakeutuvat jatkossa aiempaa aikaisemmin työkyvyttömyyseläkkeelle välttääkseen sairauslomalla olemisen.

Kuten esityksessä todetaan sairauspäivärahan laskentasäännön muuttamisella voi olla työllisyysvaikutuksia, kun ihmiset pyrkivät palaamaan sairauslomalta työhön mahdollisimman aikaisin. Vaarana on, että matalampi sairauspäivärahan korvausaste kannustaa työntekijöitä palaamaan töihin liian aikaisin, mikä voi pahimmillaan johtaa työkyvyttömyyden pitkittymiseen, uusiin sairauslomiin ja työhyvinvoinnin heikkenemiseen myös työyhteisössä. Sairauspoissaolo on tärkeä osa sairauden hoitoa ja sen tarkoitus on edistää toimintakyvyn palautumista sekä estää toimintakyvyn heikkenemistä. Toisaalta nopea työhön paluu toimintakyvylle sopivaan työhön myös tukee toipumista. Keskeistä onkin, että työhön paluu tapahtuu oikea-aikaisesti ja paluuta ohjaavat terveydelliset seikat taloudellisten syiden sijaan. Erityisen tärkeää oikea-aikainen työhön paluu on osatyökykyisille, jollaisia monet vammaiset henkilöt ovat.

Sosiaaliturvarahastoihin kohdistuvien säästöjen kanavointiratkaisun seurauksena työnantajakulujen nousun on arvioitu heikentävän työnantajien työllistämishalukkuutta henkilöiden kohdalla, joiden sairauslomariskin arvioidaan olevan suuri ja meillä on näyttöä siitä, että työnantajilla on juuri tällaista epätietoisuutta ja ennakkoluuloja vammaisia ihmisiä kohtaan, joten vaikutukset työnantajien halukkuuteen rekrytoida vammaisia ihmisiä voivat olla suuremmat yleiselläkin tasolla.

Vammaisfoorumi ry

Veera Florica Rajala
puheenjohtaja

Anni Kyröläinen
pääsihteeri
p. 045 217 4936
anni.kyrolainen@vammaisfoorumi.fi